

Roman Murawski

"Zur Freude des Glaubens hinführen : apostolisches Schreiben „Über die Katechese heute“", Papież Jan Paweł II, komentarz: Adolf Exeler, Freiburg-Basel-Wien 1980 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/4, 199-200

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

listy umacniające go w jego posłannictwie. W końcu umiera z bólu spowodowanego strasznymi przejściami Kościoła.

Zebrane listy „polityczne” Katarzyny są na pewno jakimś dokumentem ówczesnej epoki, ale są ponadto świadectwem, że w najciemniejszych czasach prawda, na którą Bóg wskazuje za pośrednictwem wybranych przez siebie ludzi, nie przestaje być w Kościele obecna.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Zur Freude des Glaubens hinführen. Apostolisches Schreiben „Über die Katechese heute” Papst Johannes Pauls II. Mit einem Kommentar von Adolf Exeler, Freiburg-Basel-Wien 1980, Verlag Herder, s. 174.

Ogłoszona przez papieża Jana Pawła II w pierwszą rocznicę jego pontyfikatu (16.10.1979) adhortacja *Catechesi tradendae* ukazała się w krótkim czasie w przekładzie na wiele języków, w tym również na język polski. Wydanie niemieckie tego dokumentu zasługuje na szczególną uwagę, albowiem dołączono do niego obszerny komentarz pióra czołowego katechetyka niemieckiego, Adolfa Exelera, profesora teologii pastoralnej w Monasterze i przewodniczącego Niemieckiego Związku Katechetów. Prezentowane przeze mnie omówienie dotyczy głównie komentarza prof. A. Exelera, który przedstawia w nim podstawowe założenia adhortacji papieskiej i jej znaczenie dla pracy katechetycznej dzisiaj.

W roku 1977 odbył się kolejny Synod Biskupów, poświęcony tym razem katechezie we współczesnym świecie. Do grupy około 200 biskupów reprezentujących wszystkie części świata, którzy brali udział w tym synodzie, należał także obecny papież Jan Paweł II, wówczas kardynał i arcybiskup Krakowa. Jednym z ekspertów powołanych na synod był prof. E. Exeler. Jeszcze przed ukazaniem się adhortacji papieskiej opublikował on książkę, w której przedstawiał zagadnienia będące przedmiotem obrad omawianego synodu i jego wyniki¹. Nic więc dziwnego, że ten sam autor podjął się opracowania komentarza do papieskiego dokumentu przedstawiającego owoce tegoż synodu.

Znamienny jest tytuł książki, za pomocą którego autor komentarza pragnął wyrazić przewodnią myśl papieskiej adhortacji: „Prowadzić do radości wiary” (*Zur Freude des Glaubens hinführen*). Zdaniem autora przenika ona cały dokument papieski. Ponadto podkreśla on w swym komentarzu, że największą troską obecnego papieża, jak to wykazała zresztą już jego pierwsza encyklika *Redemptor hominis*, a która przebija także niemal z każdej strony jego adhortacji na temat katechezy, jest „ratowanie współczesnego człowieka przez Boga w Jezusie Chrystusie i w mocy Ducha Świętego”. „Nie znam żadnego innego dokumentu na temat katechezy w całej historii Kościoła — wyznaje autor komentarza — który by tak wielkie znaczenie kładł na otwarcie horyzontu dla pracy katechetycznej, jak ten. To otwarcie uważam za najważniejsze znamię tego tekstu, który, jeśli zostanie poważnie przyjęty, może mieć dalekosiężne działanie o historycznym znaczeniu” (s. 120).

Komentarz A. Exelera zawiera 50 stron druku, nie wliczając w to dwóch załączników: jednego, który przedstawia rozwój myśli papieża w adhortacji, i drugiego, zawierającego indeks rzeczowy. Celem obu tych załączników jest umożliwienie bardziej pogłębionej lektury adhortacji, a zarazem lepszej orientacji w tekście. Sam zaś komentarz składa się z trzech części. W pierwszej części posiadającej charakter wprowadzenia, autor przedstawia genezę adhortacji, jej cel i jej związek z analogiczną adhortacją

¹ Adolf Exeler, *Katechese in unserer Zeit. Themen und Ergebnisse der 4. Bischofssynode*, München 1979, Kösel-Verlag, s. 205.

Pawła VI *Ewangelii nuntiandi*, ogłoszoną w roku 1975 po odbyciu Synodu Biskupów poświęconego ewangelizacji, oraz główne zamierzenia swego komentarza. W tym ostatnim punkcie autor zaznacza, że adhortacja papieska na temat katechezy nie potrzebuje w zasadzie żadnego komentarza. Papież przemawia tak żywym, a zarazem tak komunikatywnym językiem, że może być zrozumiany przez wszystkich bez wyjątku katechetów. Jeśli jednak podjął się napisania do niej komentarza, to tylko w tym celu, aby katechetom niemieckim ukazać jej znaczenie i aktualności dla pracy katechetycznej w ich własnym kraju. Po prostu pragnie podzielić się z nimi swymi osobistymi odczuciami z lektury tego dokumentu oraz wskazać na pewne momenty, w kontekście których należałoby na nowo przemyśleć działalność katechetyczną w RFN.

W drugiej części komentarza autor stara się wydobyć pewne charakterystyczne cechy, znamionujące dokument papieski. Tekst adhortacji pragnie, zdaniem prof. A. Exelera:

- pobudzić katechetów w całym Kościele do otwarcia i rozszerzenia ich horyzontu katechetycznego,
- wskazać na wyjątkowe znaczenie pracy katechetycznej w życiu i w działalności Kościoła,
- być świadectwem przeżywanej kolegalności,
- być listem dodającym otuchy do podejmowania trudu katechetycznego,
- być tekstem usiłującym pogodzić różne kierunki i orientacje katechetyczne,
- być dokumentem żywej tradycji Kościoła.

W trzeciej części komentarza autor wydobywa niektóre szczegółowe zagadnienia poruszone w adhortacji i rozważa je w kontekście sytuacji katechetycznej w RFN. Są one następujące: co to jest katecheza, kto jest za nią odpowiedzialny, miejsce katechezy (parafia, rodzina, szkoła, organizacje i stowarzyszenia młodzieżowe), treść katechezy, odbiorcy katechezy, język w katechezie, metody i środki katechetyczne. Szczególnie rozwinięty jest punkt dotyczący treści w katechezie. Autor jakby przeczuwał, że to zagadnienie, zwłaszcza na Zachodzie, wywołać może dyskusje i polemiki, tym bardziej, że w tekście adhortacji zostały użyte przez papieża takie terminy, jak integralność, jasność, pełność i całkowitość, systematyczność itp. Autor usiłuje wykazać, jak należy je rozumieć, zaznaczając przy tym z naciskiem, że nigdy katecheza, jeśli pragnie być autentyczną katechezą Kościoła, nie może z nich zrezygnować.

Pomijając dalsze, bardziej szczegółowe omówienie problemów adhortacji przedstawionych przez A. Exelera w swym komentarzu, należy powiedzieć, że:

- komentarz jest napisany prostym i komunikatywnym językiem,
- uwypukla istotne problemy katechetyczne zawarte w adhortacji,
- przedstawia je zawsze w kontekście konkretnej pracy katechetycznej (uwagi autora odnoszą się nie tylko do sytuacji katechetycznej w RFN, lecz posiadają bardziej uniwersalny charakter),
- stanowi może doskonały przewodnik po tekście adhortacji, umożliwiając lepsze odczytanie i zrozumienie myśli papieża.

ks. Roman Murawski SDB, Warszawa

Hermann A. J. WEGMAN, *Geschichte der Liturgie im Westen und Osten*, Regensburg 1979, Verlag Friedrich Pustet, s. 300.

Opracowania historii liturgii zaliczane są raczej do rzadkich wydarzeń edytorskich. Opublikowane dotąd, charakteryzują się różnorodnością ujęć